

ענף הבקר בכפר-יהושע בתשט"ז

בס"ה היו 895 הזרעות ו-485 היו פוריות. לא בלטו תנודות קיצוניות בתוצאות ההזרעות; ברוב חדשי השנה תאחוזי ההתעברות נעו בין 51.8 ל-63.5 ורק בחודשי יולי-ספטמבר חלה ירידה, מ-46.4% ל-35.4%, ויתכן שיד המקרה בדבר.

בשמחה יכולים לציין עליה ניכרת בתנובה הממוצעת, מ-4993 ק"ג ל-5356 ק"ג. התנובה הממוצעת ליום חליבה עמדה על 17.7 ק"ג וה- ממוצע ליום הזנה — 14.7 ק"ג. כשסוקרים את המצב החל מתש"ז מתבלטת ההתקדמות, ללא נסיגה, משך כל השנים. אמנם עד סוף תש"ד העליה בתנובה הממוצעת היתה איטית, מ-3753 ק"ג עד 4523, אך בשתי השנים האחרונות, תשט"ו ותשט"ז, קצב העליה הוחש באופן ניכר. בדו"ח של השנה הקודמת צוינה הסיבה העיקרית לעליה זו, והיא — כללית לגבי עדרי החלב בארץ — התנאים הנוחים בשוק הבשר המקלים על הבירור; אך אפשר לציין גם שיפורים ניכרים בהזנה ובטיפול שתרמו את חלקם בהרמת התנובה הממוצעת. התנובה הכללית של העדר הגיעה ל-1796.036 ק"ג חלב; לעומת תשט"ז הרי זו עליה ב-112.026 ק"ג, אם כי מספר הפרות בממוצע שנתי היה קטן ב-2 ראשים. אחוז השומן הממוצע עלה מ-3.53 בתשט"ז ל-3.63 בתשט"ז. תאחוז הפרות שתנובתן השנתית נעה בין 4000 ק"ג ל-6500 ק"ג היה 79.3, והיתר: פרות בעלות תנובות שנעו בין 6500 ל-8500 ק"ג היוו 9.4% של כלל העדר ורק 11.3% נמנו על ה"נמו" שות", שהניבו מ-3000 עד 4000 ק"ג כל אחת. 36 פרות הניבו תנובות שלמעלה מ-6000 ק"ג ואלופת העדר בתשט"ז היתה "קנדיה" ממשק פרידלנסקי, שהעניקה לבעליה 8411 ק"ג חלב ב-361 ימי חליבה.

בשנת תשט"ז סיימו 140 מבכירות את תנובתן ו-30 מביניהן הניבו תנובות שלמעלה מ-4250 ק"ג בתקופות חליבה נורמליות; 12 מבכירות הניבו למעלה מ-5000 ק"ג ובעלת השיא, "סיונה" ממשק יהודה שולמן, העניקה לבעליה 6593 ק"ג חלב בן 3.5% שומן ב-328 ימי חליבה.

העדר ותנובתו

מספר הפרות (בממוצע שנתי) פחת ב-2 אך בסוף השנה היה עדר הפרות גדול ב-18 ראש לעומת ראשית השנה; כן גם נתרבה מספר המבכירות ובס"ה גדל העדר לסוף שנת תשט"ז ב-21 ראש. הטבלה הניתנת להלן מפרטת את השינויים שחלו בעדר.

פרטים	פרות	עגלות מכל הגילות	עגלות מכל הגילות	ס"ה ראשים
בתחילת תשט"ז	346	91	319	756
בסוף תשט"ז	364	99	314	777
הפרש	+18	+8	-5	+21

במשך השנה נמכרו 109 פרות ומבכירות לחליבה ולרבייה; היציאה מאונס היתה בשנת תשט"ז רבה יותר מבשנת תשט"ו. הסיבות העיקריות לכך — עליה במספר הפרות שיצאו מחמת עקרות וכן פעולות הסלקציה החריפות יותר שננקטו השנה. מסיבת העקרות הוצאו 15 פרות ומטעמי בירור נמכרו 32 פרות; אין כל ספק שחלק מהפרות שנפסלו בגלל תנובה בלתי מספקת היו מתאימות למשקי ההתישבות החדשה, אך מסיבות שונות גם אלה נמכרו לשחיטה. גורם נוסף ליציאה — "גופות זרים"; 5 פרות הוצאו בשל כך ויש להצטער שטרם נעלם גורם זה, אם כי אין כובשים את השחת מזה שנים בתיל. בס"ה הוצאו, איפוא, בהכרח 58 פרות וכן 3 עגלות.

אך בדרך כלל ניתן להתנחם בעובדה שאחוז היציאה מחמת בריאות לקויה, זיקנה וכו' לא עלה על 7.7% מכלל הפרות שעמדו בממוצע בעדר. חשוב לציין את העובדה שהפחת בעדר העגלות קטן בשיעור ניכר לעומת השנה הקודמת — 3 לעומת 12. מספר ההמלטות בשנת תשט"ז — 399; נולדו ונשארו בחיים 179 עגלות ו-200 עגלים. 24 ולדות (היו גם המלטות תאומים) נפסדו. נולדו מתים או שמתו תוך שבוע ראשון לחייהם.

ההתעברות היתה נורמלית גם בשנה זו והשיעור הממוצע השנתי עמד על 54.2 אחוזים.

ממילא מובן שגם התנובה הממוצעת של כל משק, גם היא עלתה לרמה שאפשר להתגאות בה. בתשט"ז נמצא רק משק אחד בתנובה שלמטה מ-4000 ק"ג; 57 משקים, מתוך 70, תנובתם הממוצעת נעה בין 4500 ק"ג ל-6000 ק"ג; ושני משקים הגיעו לשיא שנע בין 7000 ל-7500 ק"ג; באחד המשקים האלה עמדו בממוצע שנתי 3 פרות ובשני — 4 פרות. בדרך כלל בולטת

המגמה לא להגדיל את יחידת עדר הפרות החולי בות מכיוון שבכל משקי המושב (כמעט) עוסקים מזה שנתיים גם בגידול העגלים לבשר. בתשט"ז שווקו 112 עגלים בגילים מ-6 חודשים ועד 17 חודש ומשקלם הכללי הגיע ל-33¼ טון. מענינת הסקירה על משקל העגלים לגיליהם השונים. בטבלה הניתנת להלן אפשר לעמוד על פרטים אלה.

מישקל העגלים ביום המכירה (בתשט"ז)

פרטים	הגיל בחודשים										
	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	17
המשקל הממוצע, ק"ג	182	209	250	262	265	315	361	358	372	382	400
מספר העגלים	9	20	11	7	6	7	11	19	13	8	1
המאכסימום, ק"ג	205	241	290	316	309	347	400	419	406	417	—
המינימום, ק"ג	135	157	219	220	235	250	326	257	346	354	—
מהטבלה הנ"ל למדים שבדרך כלל הושגו תוצאות טובות למדי בפיטום העגלים, אך התנור דה הרבה במישקל בקרב הקבוצות בנות גיל שווה מעוררת את החשש שלא כל החברים הקדישו תשומת לב מספיקה לטיפול בעגלים אלה וראו אותם כ„בנים חורגים“ בעדר. התגוררה בגבולות מסויימים היא בגדר הטבע, כי אף בגועי בקר לבשר המובהקים טרם הושגה אחיז דות בקצב העליה במישקל; כן אין לתבוע שכל העגלים יתקנאו בבעלי השיאים שבקבוצתם, ומישקל של 400 ק"ג בגיל שנה או 13 חודש הינו הישג בלתי רגיל, אך אין להשלים עם סטיה											
כה גדולה מהממוצע כפי שהיא מופיעה בקבוצות הגילים של 6—7 חודשים; מסתבר שהעגלים במישקל המינימום שבקבוצות אלה לא נהנו מהטיפול וההזנה הנאותים בתקופת הינקות. מעורר תימהון גם העגל „יוצא הדופן“ שבקבוצת בני 13 החודשים: העגל הזה חסרו לו 100 ק"ג עד למישקל הממוצע של הקבוצה.											
יש להצטער על שלא הובאו פרטים בדבר שיטת ההזנה הנהוגה לגבי עגלי המרבק.											
תקציר הדו"ח לשנת תשט"ז שהוכן ע"י המרכז פכמן והמדריך לבקר ח. שור.											

מיץ עשבים במנת המזון של העגלות?

באוניברסיטה של קאנזאס (ארה"ב) נערכו ניסויים עם מיץ עשבים במנת המזון של עגלות רכות; 4 עד 12 גרם מיץ לכל 50 ק"ג משקל חי השפיעו לטובה על הגדילה וערכם היה כערך 45 מ"ג אורז מיצין. הניסויים נערכו בכיוונים שונים; הועמדו להשוואה 3 קבוצות, האחת — עם מיץ, השנית עם אורומיצין והשלישית לביקורת. העגלות שנהנו ממיץ ומאורומיצין גדלו יותר מהר ויותר טוב מהעגלות שבקבוצת הביקורת. היתה גם קבוצת עגלות שקיבלה מיץ וגם אורומיצין — עגלות אלה פיגרו בגדילתם החל מגיל של 8 שבועות עד לגיל של 16 שבועות, אולם מגיל הלידה ועד לגיל של 8 שבועות הורגשה השפעה טובה על תוספת המיץ + אורומיצין.

ד"ר בארליי, שעסק בניסויים אלה, סבור שיש להמשיך במחקרים כדי לברר מהי השפעת הכרס בעגלים רכים לגבי התופעה של ניצול-יתר של שני התכשירים (מיץ + אורומיצין) עד הגיל של 8 שבועות בלבד ואייעילותם בגיל שבין 8 שבועות ל-16 שבועות. מסתבר שהכרס מעורבת בדבר הואיל וידוע שמגיל 8 שבועות ואילך מתחילים להתפתח תיפקודיה של הכרס.

הניסויים שבקאנזאס הוכיחו שהעגלות שנהנו מהמיץ הצריכו פחות חומרי מזון נעכלים ופחות חלבון נעכל לכל ק"ג של תוספת במשקל הגוף. בניסויים שנערכו עם אפרוחים הודיים ותרגולות הוכחה השפעתו הטובה של מיץ עשב ואספסת והובעה ההשערה שמין זה מכיל גורם גדילה שטרם הוגדר.